

Loharano Mizara Famonjena

Lærerinnenens Misjonsforbund på gassisk jord

BEATE VOLLSNES EKENES

Lærerinnenens Misjonsforbund (LMF) er ikke begrenset til Norge og Skandinavia. Gjennom misjonærene er ideen og arbeidet spredt, bl.a. til Madagaskar, der det lever og blomstrer. Gjennom denne artikkelen ønsker jeg ikke først og fremst å fortelle historien om LMF på Madagaskar, men belyse hva fellesskapet og arbeidet i LMF har betydd for gassiske kvinner. I presentasjonen har jeg lagt mer vekt på å gi plass til LMF-medlemmenes stemme enn til min egen analyse av det de forteller.

Artikkelen bygger på skriftlige og muntlige kilder. I arbeidet med å samle stoffet har jeg har brevvekslet med generalsekretæren i LMF på Madagaskar, Razanadrasoa. Hun ga meg et hefte om LMFs historie, og hun var med på å utarbeide et spørreskjema som ble sendt til 25 medlemmer av LMF i byene Fianarantsoa og Antsirabe, hvor jeg selv har vært/er medlem. 21 svarte på spørreskjemaet. Jeg har hatt to samtaler med medlemmer av LMF på Antsirabe. Ellers har jeg brevvekslet med NMS-misjonærer (pensjonister) som har vært i skolearbeidet på Madagaskar. Lederen av LMF i Norge, Torunn Lunde har skaffet tilveie verdifull informasjon fra gamle utgaver av LMFs blad *Misjonsbilsen*.

LMF på Madagaskar

Starten

LMF-arbeidet på Madagaskar startet opp ikke mange årene etter at LMF var opprettet i Norge. NMS-misjonærene Karen Schaan-

ning og Valborg Andersen var trolig blant de som tok initiativet til foreningen. I alle fall er det deres navn som står i rapporten fra det aller første møtet i Antananarivo i 1906.

Valborg Andersen var lærerinne ved fru Borchgrevinks pikeasyl i hovedstaden Antananarivo (skildret i *Kvinner i misjon - NOTM 2-3 1999*) fra 1882-1912. Hun var på Norges-opphold i 1903-04, altså like etter at LMF hadde sett dagens lys, og det var kanskje da hun fikk inspirasjonen til å starte en tilsvarende forening for lærerinner på Madagaskar. At en av de fem stifterne av LMF i Norge, Helene Doran, tidligere hadde vært Madagaskarmisjonær, gjorde vel også sitt til at foreningen ble raskt etablert her. Den nesten tyve år yngre Karen D. Schaanning kom til Madagaskar i 1901. Hun arbeidet som lærerinne både i hovedstaden Antananarivo og på Antsirabe – norsk misjons 'høyborg' på Madagaskar, der hun for øvrig døde i 1940.

Louise Blom Heimbeck er også en av de som tidlig var i gang med en LMF-gruppe i nærheten av Antsirabe. Hun var lærerinne i dette området fra 1902 til hun døde i 1919. Gruppene på Madagaskar kaltes 'søsterforeninger', og medlemmene fikk i starten sine medlemskort fra LMF i Norge. Alle gruppene vi hører om fra de første årene har både misjonærer og gassere som medlemmer. Noen melder om flere nasjonaliteter; det var både franske og hollandske navn på medlemslistene. Valborg Andersen skriver til *Misjonsbilsen* september 1906:

Der er 3 nationaliteter i vor lille forening, og af de gassiske er der ogsaa stor forskjel mellem de enkelte individer med hensyn til byrd osv.; men vi er alle et i Herren, og ved vore møder taler vi gassisk.

Fra Antananarivo og Antsirabe spredte altså foreningen seg ved hjelp av norske misjonærer i skolearbeidet. På 50-60-tallet var det mange norske 'directrices' – rektorer på kirkens skoler, og flere fikk i gang LMF- grupper på sine arbeidssteder. Jorid Bøen tok initiativ til å få i gang en ny LMF- gruppe rundt 1955. Bøen var egentlig sykepleier utsendt av Sykepleiernes Misjonsring (SMR), men arbeidet da som rektor på kirkens blinde- og døveskole på Loharano utenfor Antsirabe. Det var behovet for å ha et åndelig fellesskap som var drivkraften, sier Bøen, og behovet for "å finna eit forum ... der eg muligens kunne få råd og hjelp i den oppgåva eg hadde fått".

Navnet

Helt fra starten har LMF-navnet vært brukt, etter hvert med undertittelen *Mpampianatra Vehivavy Manao Asa Misiona*. Direkte oversatt blir det "Kvinnelige lærere som gjør misjonsarbeid". I seinere tid har det vært enkelte initiativ for å endre navnet, uten at det har vunnet fram. Noen har likevel laget sine egne forklaringer på hva forkortelsen LMF står for. En av disse forklaringene er brukt som overskrift på artikkelen: *Loharano Mizara Famonjena* – "Kilde som deler (ut) frelse". I følge Raharivelo Berthe Marie, formannen i LMF-gruppen på Antsirabe, er det kvinnen som er *loharano*, kilden. Hun er den som har omsorg for og tar vare på barna, hun fostrer og oppdrar, både i hjem og skole. Hun er også den som *mizara*, deler og deler ut av forskjellige goder. Det største hun kan dele med noen, er *famonjena* – frelsen, kunnskapen om og kjennskapet til Jesus, verdens Frelser.

Den kvinnelige lærer har mulighet til å være med på å prege og forme de barna hun har i sin varetakt, både i sitt eget hjem og i skolen. Hun kan dele av det hun selv har fått, den kunnskap hun har og kjennskapet til frelsen i Jesus Kristus. På den måten blir hun en kilde å øse av for barna, og dermed også for nærmiljøet. Ja, ikke bare det, men for hele samfunnet. "LMF hjelper meg til å være en kilde til det gode i arbeidet mitt på skolen og i samfunnet ellers," skriver Berthe i sitt svar på spørsmålet om hva som gjør LMF viktig for henne.

LMF på Madagaskar anno 2002

I dag finnes det LMF-grupper på om lag femten ulike steder rundt på øya. Noen av de tidlige gruppene er gått inn, noen nye er kommet til. Den nedlagte gruppen i Betafo vest for Antsirabe våknet nylig til live igjen etter mange års dvale. Alle gruppene er startet opp i tilknytning til skoler i FLM (Den Gassisk Lutherske Kirke). Flere steder ser vi likevel at medlemmene rekrutteres fra mange ulike skoler, både private og statlige, grunnskoler og videregående skoler. Ikke alle medlemmene hører til FLM, men det store flertall gjør nok det. De største gruppene finner vi i Fianarantsoa og Antsirabe, større byer der norske misjonærer lenge har vært aktive i skolearbeid og annet arbeid i kirken. Men også i hovedstaden Antananarivo, i kystbyene Morondava, Tulear, Fort-Dauphin, Manakara og i småbyen Marolambo midt i regnskogen på Øst-Madagaskar finner vi grupper.

I starten var det liten kontakt mellom enkeltgruppene; de visste om hverandre uten å ha noen videre kontakt. Men fra 1966 fikk de et lite blad – *Gazetin'ny LMF* – som var et bindeledd. Razanadrasoa skriver i sitt hefte at dette bladet først hadde stoff som i sin helhet var oversatt fra det norske LMFs *Misjonsbilsen*. Etter hvert ble det imidlertid et gassisk produsert blad. Det kommer ut hvert kvartal og inneholder en tekstgjennomgang for hver måned, aktivitets- og pengerapporter fra landsstyret og fra gruppene, gode råd for undervisningsarbeidet, og også maptoppskrifter eller håndarbeidstips. Medlemmene betaler for abonnement på bladet som fortsatt produseres med sverteduplikator. Fra 1975 har det hvert tredje år blitt avholdt landsmøte. Der velges landsstyret med fem medlemmer. Foreningen har ingen ansatte; alt arbeidet gjøres på frivillig basis.

Etter modell fra LMF i Norge har også LMF Madagaskar et bønnekort som fornyes hvert år. Misjonær Astrid Gidskehaug forteller at hun var med og laget det første bønnekortet på landsmøtet i Fianarantsoa i 1975. På kortet er det ført opp bønneemner for hver dag. De ulike gruppene er nevnt, og LMF i Norden er også tatt med. I tillegg nevnes land og folk, skolene og undervisningen. Bønnekortet brukes først og fremst av den enkelte hjemme, men det hender også at det blir tatt fram på møtene. Mange nevner dette bønnefellesskapet som noe viktig.

Medlemstallet totalt ligger på drøyt 200 betalende medlemmer. Det er med andre ord ingen stor forening det er snakk om, men en forening som har sin viktige plass i helheten.

Liten forening med stor oppgave: Folkeslagene skal se Guds herlighet

I Den Gassisk Lutherske Kirken har kvinneforeningene lenge hatt en sentral plass. Vanligvis samles menighetens kvinner til møte en ettermiddag i uken. Men dette opplegget passer ikke for alle. Etter hvert som flere og flere kvinner er blitt yrkesaktive i arbeid som følger klokka, slik at de ikke uten videre kan gå på foreningsmøter midt i arbeidstida, har det vokst fram andre møtepunkter og møtesteder. Flere av kvinnene nevner i spørreskjemaet dette som en av grunnene til at de er med nettopp i LMF. De fleste skoler på Madagaskar har undervisning både formiddag og ettermiddag, unntatt onsdag ettermiddag og hele lørdag. LMFs

møter blir lagt til et tidspunkt som passer for medlemmene, gjerne en lørdag i måneden.

LMF-møtet

Et vanlig møte i LMF inneholder forkynnelse, bønn og sang, anledning til å gi en gave, og samtale. I blant er det mer praktisk innhold også – som matlaging, håndarbeid eller stoff som går rett på undervisningssituasjonen.

Av svarene i spørreskjemaet ser jeg at spesielt forkynnelsen på møtene betyr mye for mange av kvinnene. Gjennom andakter, bibelstudium og bibeltimer "får jeg liv, krefter og mot til å gå ut i hverdagen hjemme og på skolen," sier en. "Den veiledningen jeg får gjennom forkynnelsen, hjelper meg til å holde retningen på livet mitt," skriver ett av medlemmene i gruppen på Antsirabe.

Bønn for skolearbeidet de står i, bønn for misjonsprosjektet, bønn for enkeltmedlemmer og gruppen, bønn for kirken og for aktuelle saker er med på hvert møte. "LMF oppdrar meg til å ta hele livet mitt, både det hjemme, det på skolen og det i storsamfunnet, med i bønn," skriver en fra Fianarantsoa.

På alle møter er det kollekt. Ikke alle har så mye å avse, men alle er likevel med og gir. Helt fra starten har dette vært en sentral del av arbeidet, slik vi kan se av brevet fra Louise Heimbeck som er sitert i *Misjonsbilsen* fra mars 1908:

Sidste lørdag i november var det 2 aar siden vi begynte at samle penge. Vi aapnet bøssen og der var 9,80 frcs. Det var ikke saa værst, saa faa som vi har været. Men nu er vi flere. Sidst var 2 nye til stede, saa vi var 9 ialt. For en tid siden skrev Mary og jeg breve til lærerinderne i Tananarive, Fianarantsoa, Betafo, Ambohimasina, Farafangana og Morondava og bad dem om at sige os hvad de mener om LMF herute, og hvad de synes vi burde arbeide for. Vi foreslog at vi skulde slaa os sammen om at lønne en kristen kvinde til at undervise hedninger paa en av utkantstationerne hvor menigheten endnu ikke selv underholder sine arbeidere, Missionen holder nemlig ikke kvindelige indfødte arbeidere paa andre stationer end der hvor der er kvindelig europæisk hjælp.

Noen ganger er det ikke vanlig kollekt på møtet, men *vokatra* – auksjon. Medlemmene har med noen egg, en kake, et par grytekluter, en kurv med bønner eller bananer av egen avling eller noe annet som auksjoneres ut.

Samtalen på slutten av møtet er viktig. Her kan en ta fram hva det måtte være, og ikke sjelden blir det samtaler om arbeidet på skolen. Nye læreplaner skaper spørsmål og kanskje frustrasjoner; vanskelige elever kan det også være godt å få noen råd om; én har med hell prøvd ut noe nytt som anbefales til andre. Men ofte kan samtalen også dreie seg om hvordan en skal få formidlet kjennskapet til Jesus videre til elevene. Enten de arbeider på en av kirkens skoler eller på statens skoler, så opplever mange at deres kall er nettopp dette. "LMFs valgspåk er at alle folkeslag skal se Guds herlighet. De små elevene mine er også et 'folkeslag', og LMF hjelper meg til å kunne vise dem Guds herlighet," skriver et av de yngre medlemmene i Fianarantsoa-gruppen og henviser til mottoet som er hentet fra Jes.62,2: "Da skal folkeslag se din rettferdighet og alle konger din herlighet."

Misjonsarbeidet

I tillegg til at medlemmene på mange måter er 'misjonærer' på sine arbeidsplasser og i sitt lokalmiljø, har alle de forskjellige gruppene sine misjonsprosjekter som de samler inn penger til. Det kan være å støtte en lærer i en liten kirkeskole på landsbygda som ikke får full lønn fordi det er få elever eller foreldrene har ikke råd til å betale mer i skolepenger. Noen har kjøpt inn utstyr til en slik liten skole, for eksempel tavle og kritt. Andre hjelper elever som ikke har råd til å kjøpe det som trengs av kladdebøker og annet utstyr. Eldre lærere som er gått av, men som ikke får pensjon, er også blant dem som får hjelp noen steder.

De fleste gruppene har prosjekter i nærheten, men noen har valgt å støtte en lærer eller en liten skole som drives av kirken i et strøk der kirken står svakt, langt unna deres egen by. Et par av gruppene har vært med på å bygge opp nye skoler på landsbygda. Razanadrasoa forteller om den ene av disse skolene. Den begynte som enkel skrive- og leseopplæring fordi en kvinne i landsbyen Antsomaina synes det var ille at det ikke var skole på stedet. Undervisningen fant sted i kirken, og læreren fikk litt støtte av LMF-gruppen i Fianarantsoa som hadde fått høre om dette. Læreren måtte begynne med å lære barna å vaske både seg og klærne sine; det var det ingen som hadde vist dem før. Flere og flere elever kom til, og de som hadde lært å lese og skrive, ville lære mer enn bare det, så de sluttet ikke. Etter hvert ble det bygd skolehus, med foreldrenes og menighetens innsats, og med hjelp fra LMF. Det

er to klasserom og fire klasser på skolen nå, den er godkjent av staten og følger de offentlige læreplaner.

Når et medlem i en LMF-gruppe har født, er syk eller kommer i andre vansker, er det vanlig å gå på besøk og ha med seg litt pengehjelp. Dette hører med i den gassiske kulturen og er ikke nettopp en del av misjonsarbeidet, men litt av de innsamlede pengene går altså til det.

På landsplan betaler LMF skolepenger for en elev på blinde-skolen og en på døveskolen, skoler som begge drives av den lutherske kirken. Dette går av de pengene som alle gruppene sender inn til landsstyret, og som også dekker kontorutgifter for lederen.

Jeg er lærer, jeg er kvinne, jeg er kristen – denne foreningen passer for meg

Raliza, Ranoely og Velo er alle tre medlemmer av en LMF-gruppe. Aldersforskjellen er nesten 30 år mellom den yngste og den eldste; den ene er pensjonist, de to andre arbeider på en av kirkens skoler. Når jeg spør om hvorfor de er LMF-medlemmer, svarer de tre:

(Raliza) Jeg er lærer, jeg er kvinne, jeg er kristen – denne foreningen passer for meg. I LMF-gruppen får jeg hjelp til det arbeidet jeg er kalt til i Guds rike, nemlig å være lærer. Jeg blir bedre kjent med Jesus gjennom forkynnelsen. Det var også her jeg begynte å få være med på misjonsarbeid. Det er en velsignelse å få gi selv om en ikke har mye!

(Ranoely) Vi kan dele Guds ord med hverandre og hjelpe hverandre på mange måter. Når noen har det vanskelig, trår de andre til. Det ser kanskje lite ut, det vi gir, men det er faktisk en hjelp. For eksempel da den ene veggen i huset til Razana raste sammen i det voldsomme regnet før jul i fjor, var alle med og hjalp til på en eller annen måte, med penger eller rent praktisk. Hun fikk ikke særlig hjelp av de rundt seg, men vi LMF'ere hjalp.

(Velo) Når vi ber sammen, kan vi ta fram skolearbeidet. Det er et fellesskap som gir styrke. Jeg kan ikke be for skolen og elevene på den måten i en annen gruppe. At vi alle er lærere gjør at vi forstår hverandre og kan hjelpe hverandre med det også.

Samtalene med de tre tar til dels utgangspunkt i spørreskjemaet de tidligere har svart på. Grunnene til at kvinnene er medlemmer i LMF er flere. Raliza nevner også dette:

Her i LMF kan jeg tørre å komme med mitt bidrag selv om det er lite. Det gjelder bidragene på det åndelige plan: Det er helt greit om noen ikke vil ha andakt, men bare lese teksten. Og det gjelder også på det økonomiske plan. Nesten ingen av oss har det særlig romslig når det gjelder penger, men vi gir det vi kan, og sammenlagt blir det noe. Det er en stor velsignelse å få gi og vite at noen har glede og nytte av det. Jeg blir minnet om ansvaret og får anledning til å gjøre min del gjennom LMF. Det er selvfølgelig kollekt i kirken også, men her har jeg vært med på å bestemme hva pengene skal gå til, og det syns jeg er bra. LMF har virkelig lært meg å åpne hendene mine og lommeboka mi, selv om det er lite som kommer ut av den. Alt er viktig, de små bidragene også. Og jeg har lært å gi videre det jeg har fått for intet, evangeliet. Det var her i LMF jeg første gang torde å en holde andakt.

I ett av svarene på spørreskjemaet kan vi lese: ”Misjonsarbeidet i LMF har virkelig tatt hjertet mitt til fange”. Flere framholder nettopp dette med å kunne ta del i å utbre evangeliet til de som ennå ikke har fått anledning til å ta imot. Mange lærere har fungert som evangelister og nesten som prester ute på landet, fordi det er langt til byen der presten bor, og han kommer ikke ofte på besøk. Støtten LMF gir til en del av disse lærerne oppleves som sant misjonsarbeid av medlemmene.

Jeg ville gjerne vite litt om *hva LMF har å si for disse kvinnene som lærere*. Svarene var mange, både i samtalene og på spørreskjemaet. Det å kunne dele erfaringer og støtte hverandre gjennom samtale og bønn gikk igjen. Velo og Raliza sier det slik:

(Velo) Jeg syns det er veldig verdifullt å kunne utveksle erfaringer fra lærerarbeidet. Vi arbeider alene i klasserommet, og det oppstår stadig situasjoner som jeg har behov for å drøfte med andre. Da er LMF en god arena, for vi er i samme situasjon, kristne kvinner som er lærere.

(Raliza) For mange av oss er dette den eneste arenaen der slike ting kan tas opp. For de som arbeider i statens skoler, er det sikkert enda mer viktig, for de har ofte mange ikke-kristne lærerkolleger. Vi kan styrke hverandre og bære hverandre i et slikt fellesskap. Rettleder hverandre også, for vi blir ganske godt kjent. Som vi sier i et ordtak: Det er bedre å være to enn en, for dersom en snubler, kan den andre dra henne opp.

Lærerarbeidet oppleves vanskelig, men fellesskapet gir styrke. Det å vite at andre er i samme situasjon, gir mot og nye krefter. De

opplever å være flere om den store oppgaven å skulle bygge et nytt Madagaskar ved å gi opplæring og oppdragelse til barn og unge. Og de kan hjelpe hverandre med oppgaven. "I tillegg får jeg del i erfaringer som andre har, og det hjelper meg å gjøre mitt arbeid bedre. For det er alltid noe som kan forbedres", skriver en. Tilsvarende oppfatninger finner vi hos flere. En annen peker på at foreningen har alt i ett: bønnefellesskap, forkynnelse og bibelstudium, praktiske aktiviteter, et blikk utover til de som trenger hjelp og til de som ikke kjenner Jesus, og hjelp til å bli bedre i eget yrke.

Det viser seg at LMF ikke bare betyr noe for dem som lærere, men også som husmødre og som kvinner i samfunnet. En formulerer det slik:

I det hele tatt føler jeg at jeg blir tatt godt vare på i denne foreningen, for det er alltid noe for flere sider av livet, ikke bare for den åndelige siden. Jeg har lært ting her som jeg har hatt nytte av hjemme også. Dessuten er det kjekt å være sammen; jeg har fått mange gode venner i LMF.

De kan dele med hverandre av det de selv kan, om det så er en matoppskrift. De har kanskje ikke bruk for det på skolen, men de har i alle fall glede av det hjemme, sier de. Raliza peker på at saker de tar opp i foreningen har vært med på å utvide hennes horisont:

Jeg lærer å se ting på nye måter og blir oppmerksom på helt nye ting. Det tar jeg med meg til klasserommet også. Jeg tror det er viktig at ungdommene får vite mer enn akkurat det som står i bøkene. Jeg tror at LMF har betydd en del for landet vårt også. I alle fall har jeg blitt mer frimodig av å være i LMF, og det tror jeg landet vårt har godt av, frimodige kristne kvinner som våger å stå for det de mener er rett.

Ranoely bekrefter at slik er det for mange: "I LMF følte vi oss trygge på hverandre, så vi vågde å prøve nye ting, vågde å gjøre bommerter". Siden de ikke er så veldig mange i hver gruppe, får alle som vil, anledning til å være med å lede møtet, be og forkynne. "Vi får jo ofte forkynne for elevene, men det er godt å få dele evangeliet med voksne trossøsken også", mener Ranoely.

I noen av gruppene er det mange medlemmer også fra statens skoler, slik er det ikke alle steder. De blir ikke helt enige om hva grunnen til dette kan være, men ender opp med at de kanskje ikke

har vært flinke nok til å invitere andre med seg. Tidligere var det selvsagt at alle de kvinnelige lærerne på kirkens skoler var medlemmer, forteller Ranoely, men nå virker det som om det materielle betyr mer enn det åndelige livet. ”Da har vi kanskje bare godtatt utviklingen og ikke gjort noe mer aktivt for å få flere med, verken fra kirkens skoler eller fra andre sammenhenger”, sier hun.

Det blir nevnt at det ikke er så lett å be med seg andre uten at det er et spennende program å vise til, og det er det ikke alltid. Et vanlig møte med sang og bønn og tale er ikke nok. Det er særlig de yngre som peker på dette. Det er også de som helst vil ha mer variasjon i programmet med ulike foredrag og aktiviteter i tillegg til den vanlige møteformen.

Når det gjelder spørsmålet om de har noen *visjoner for arbeidet videre* i LMF og om det fortsatt er behov for denne foreningen, kommer det ulike reaksjoner: ”Ja, det er alltid behov for de som gjør godt”, sier Raliza. Hun minner om at Paulus sier noe om å gjøre godt så lenge det er tid, og for henne er det LMF som er kanalen for dette. Dessuten trenger hun LMF for sitt eget liv, og det tror hun andre også gjør, så LMF vil fortsette. ”Men det er trist at dere misjonærer ikke er så mye med som dere var. Jeg er nesten litt mismodig når jeg tenker på hvordan det vil bli framover”, sukker Ranoely.

Jeg peker på det faktum at de fleste steder har foreningene fungert lenge uten misjonær; i Fianarantsoa har de vært uten misjonær i mange år, og det er de som er den mest aktive gruppen. Også på Antsirabe driver de arbeidet uten misjonær i styret; det er de selv som har ideene og setter opp programmet og har hele føringen. Vi utlendinger er bare vanlige medlemmer. Dette er noe som er helt selvsagt i de aller fleste av gruppene, ettersom det bare er noen få steder det har vært misjonærer med de seinere årene.

Raliza tror det vil ta litt tid før alle medlemmene her venner seg til tanken på at det er helt *deres* arbeid, men de er da i gang. Velo nevner forslagene til nye prosjekter som er kommet i det seinere; det er ikke misjonærene som har foreslått dem. Både hjelpen til en kristen lærer i en muslimsk landsby i nord og skolepenger til en elev på Loharano blindeskole er det de selv som har lagt fram. Det er slik arbeidet går i alle foreningene, det er medlemmene som selv finner små prosjekter de vil støtte, prosjekter de mener det er behov for. Noen har visjoner om større ting

framover, men det er ikke lett å se at de kan bli realisert uten støtte utenfra. LMF alene vil ikke kunne greie det.

Flere av medlemmene er bekymret for utviklingen i de store byene når det gjelder prostitusjon. Mange unge jenter, helt ned i ungdomsskolealder, er trukket inn i denne trafikken. Ikke få av dem er sendt av foreldrene inn til byen for å få videre skolegang. De leier hus og ordner seg selv. Men i stedet for å gå på skolen, blir de rekruttert til verdens eldste yrke. Det er penger å tjene, og penger er det behov for. Foreldrene vet ikke hva som foregår; de tror jentene går på skolen. Ja, noen klarer også å kombinere skolen og gata.

Dersom de kunne få til et skolehjem for unge jenter, så kunne de hjelpe foreldrene i oppdragelsen av de unge. De kunne se til at jentene får det de trenger, både av mat og oppfølging av lekser og opplæring i et rett og godt liv. Raliza sier:

Noen av oss i LMF er klare til å gå inn i en slik oppgave, men vi har ikke mulighet til å få dette på beina alene. Det er skrekkelig å se så mange fine jenter bli ødelagt. Jeg syns det er litt av en misjonsoppgave å få reddet noen av disse. Det er en oppgave som passer for oss. Jeg tror det kunne få flere til å bli med i arbeidet også, for det er mange som gjerne vil gjøre noe med dette. Og jeg tror vi kan klare det. *Tsy misy mafy tsy laitran'ny zoto* – Ingenting er så vanskelig at det ikke kan overvinnnes av iherdigheten.

Ranoely og Raliza trekker på slutten av samtalen trådene tilbake til LMF i Norge:

(Ranoely) Før vi avslutter dette, må du få med at vi er takknemlige for å få være med i LMF. Nå har jeg vært med i 45 år, og jeg ser ikke annet enn velsignelse av det alt sammen. Det er flere år siden jeg ble pensjonist, men fortsatt får jeg være med i fellesskapet, fortsatt kan jeg yte noe både inn i gruppen og ut til de som vi hjelper. Det er stort.

(Raliza) Vi som ennå er i aktivt arbeid som lærere, har også glede av å ha disse *ray aman-dreny* – far og mor – med oss. Det gir større perspektiv på det vi holder på med. Det blir lettere å huske at vi står i en større sammenheng, vi er ikke bare oss, isolert, her og nå. Og når vi hører at norsk LMF feirer 100-års jubileum i år, minner det oss om at vi er et ledd i en stor kjede som går over lang tid og over landegrenser. ”Ingefær og anis har hver sin aroma”, sier vi i et ordtak, ”men begge er krydder og har sin betydning”. LMF i Norge og på Madagaskar er ikke like, men begge har

sine oppgaver. *Ho ela velona anie izy mirabavavy!* – Måtte de leve lenge, begge søstrene!

Kilder

Misjonsbilsen 1906-1908.

Brevveksling med Razanadrasoa, generalsekretær i LMF Madagaskar.

Hefte med LMF Madagaskars historie, skrevet av Razanadrasoa.

Brevveksling med tidligere Madagaskarmisjonærer.

Spørreskjema til LMF-medlemmer i Antsirabe og Fianarantsoa.

Samtaler med medlemmer av LMF Antsirabe.

Beate Vollsnes Ekenes f.1952. Cand.mag. 1977. Lærer i grunnskolen 1977-81. Misjonær for NMS på Madagaskar 1981- : Bibelskole Marolambo, bibelskole/presteskole Fianarantsoa, Den Norske Skole Antsirabe.

The Female Teachers Missionary Association in Madagascar

LMF in Madagascar was started by Norwegian missionaries 1905-1906. From the very beginning both Malagasy and expatriate women teachers were members. The work started in and around Antananarivo and Antsirabe in Inland Madagascar and spread to places where the Norwegian Mission Society were running schools. Today LMF has about 15 local groups spread around the country with some 200 members. Most of them are teaching in schools run by the Malagasy Lutheran Church, but some members work in other private schools or in public schools. They have monthly meetings with Bible study, prayer, money collections, practical work, and conversations. The groups support teachers in poor areas, help pupils with school materials, help to build schools, pay school fees for blind and deaf pupils etc. LMF represents a possibility for the members to learn more and to support each other as Christian teachers and women.